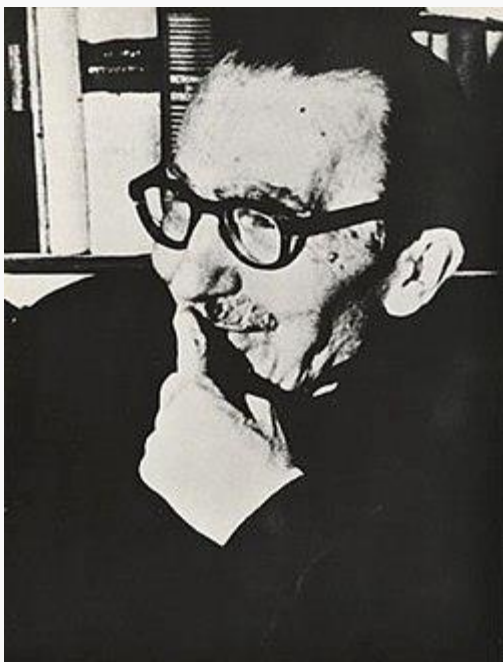

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%AF%CE%BA%CE%BF%CF%82_%CE%9A%CE%B1%CE%B6%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B6%CE%AC%CE%BA%CE%B7%CF%82

Νίκος Καζαντζάκης

Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

Νίκος Καζαντζάκης

Ο Νίκος Καζαντζάκης

Όνομα Νίκος Καζαντζάκης

Γέννηση 18 Φεβρουαρίου 1883
 Ηράκλειο, Κρήτη, Οθωμανική Αυτοκρατορία

Θάνατος 26 Οκτωβρίου 1957 (74 ετών)
 Φράμπουργκ, Δυτική Γερμανία

Επάγγελμα/ιδιότητες Συγγραφέας, δημοσιογράφος, ποιητής, πολιτικός, φιλόσοφος, θεατρικός συγγραφέας και μεταφραστής.

Εθνικότητα Έλληνας

Εκπαίδευση Πανεπιστήμιο

Αθηνών

(1902-1906)			
Πανεπιστήμιο		του	Παρισιού
(1907-1909)			
Συγγενείς	πατέρας:	Μιχάλης	Καζαντζάκης
	(1856–1932)		
	μητέρα:	Μαρία	Χριστοδουλάκη
	(1862–1932)		
Υπογραφή 			
 Πολυμέσα σχετικά με τον συγγραφέα			
δεδομένα (π.σ.ε.)			

Ο **Νίκος Καζαντζάκης** (**Ηράκλειο Κρήτης**, 18 Φεβρουαρίου/3 Μαρτίου 1883^[1] – **Φράιμπουργκ**, Γερμανία, 26 Οκτωβρίου 1957) ήταν Έλληνας συγγραφέας, δημοσιογράφος, πολιτικός, μουσικός, ποιητής και φιλόσοφος^{[2][3]}, με πλούσιο λογοτεχνικό, ποιητικό και μεταφραστικό έργο. Αναγνωρίζεται ως ένας από τους σημαντικότερους σύγχρονους Έλληνες λογοτέχνες και ως ο περισσότερο μεταφρασμένος παγκοσμίως.^[4] Έγινε ακόμη γνωστότερος μέσω της κινηματογραφικής απόδοσης των έργων του *Ο Χριστός ξανασταυρώνεται*, *Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά* και *Ο Τελευταίος Πειρασμός*. Ήταν ένας από τους πιο σεβαστούς από το λαό και από τους πλέον αναγνωρισμένους στο εξωτερικό, συγγραφείς. Από το 1945 έως το 1948, ήταν πρόεδρος της *Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών*^[5]

Οικογένεια – Νεαρή ηλικία

Ο Νίκος Καζαντζάκης γεννήθηκε στο σημερινό Ηράκλειο της Κρήτης (τότε Χάνδακας), στις 18 Φεβρουαρίου/3 Μαρτίου του 1883, εποχή κατά την οποία το νησί αποτελούσε ακόμη τμήμα της **Οθωμανικής Αυτοκρατορίας**.^{[1][6]} Ήταν γιος του καταγόμενου από το χωριό Βαρβάρει (σημερινή Μυρτιά, όπου βρίσκεται και το **Μουσείο Καζαντζάκη**) εμπόρου γεωργικών προϊόντων και κρασιού, Μιχάλη Καζαντζάκη (1856–1932) και της Μαρίας Χριστοδουλάκη (1862–1932) με καταγωγή από το χωριό Ασσυρώτοι, το σημερινό **Κρυονέρι** του **Δήμου Μυλοποτάμου** στο **νομό Ρεθύμνου**. Είχε δύο αδελφές, την Αναστασία (1884) και την Ελένη (1887),^[7] και έναν αδελφό, τον Γιώργο (1890),^[8] που πέθανε σε βρεφική ηλικία. Στο Ηράκλειο έλαβε τη στοιχειώδη μόρφωση κι έπειτα το 1897 γράφτηκε στη **Γαλλική Εμπορική Σχολή του Τίμιου Σταυρού** στη **Νάξο**, όπου διδάχθηκε τη **γαλλική** και την **ιταλική** γλώσσα και ήρθε σε μία πρώτη επαφή με τον **δυτικό πολιτισμό**. Το 1899 επέστρεψε στο Ηράκλειο και ολοκλήρωσε τις γυμνασιακές σπουδές του.

Σε μία σχολική παράσταση έπαιξε τον ρόλο του **Κρέοντα** στην τραγωδία του **Σοφοκλή**, ***Οιδίπους Τύραννος***.^[8]

Πρώτη εμφάνιση στα γράμματα

Το 1902 μετακόμισε στην [Αθήνα](#) για πανεπιστημιακές σπουδές. Φοίτησε στη [Νομική Σχολή](#) του [Πανεπιστημίου Αθηνών](#) και το 1906 πήρε το δίπλωμά του [διδάκτορα](#) της [Νομικής](#) με άριστα. Στο πτυχίο του Νίκου Καζαντζάκη φαίνεται και η υπογραφή του [Κωστή Παλαμά](#), ο οποίος ήταν γραμματέας στο πανεπιστήμιο, θέση μία και μοναδική τότε.^[9]

Το 1906 πρωτοεμφανίστηκε^[9] στα ελληνικά γράμματα με το μυθιστόρημα [Οφίς και Κρίνο](#) (με το ψευδώνυμο [Κάρμα Νιρβαμή](#)),^[10] για να ακολουθήσουν την ίδια χρονιά το δοκίμιο [Η Αρρώστια του Αιώνας](#) και έπειτα το θεατρικό έργο [Σημερώνει](#). Το τελευταίο το υπέβαλε στον [Παντελίδειο Δραματικό Αγώνα](#) και επαινέθηκε, δίχως όμως ούτε αυτό ούτε κανένα άλλο εκείνη τη χρονιά να βραβευθεί. Την επόμενη χρονιά ο Καζαντζάκης υπέβαλε ανεπιτυχώς και αυτή τη φορά δύο ακόμη θεατρικά του έργα στον ίδιο διαγωνισμό, το [Έως πότε;](#), το οποίο επαινέθηκε, και το [Φασγά](#), ενώ έγραψε και ένα δεύτερο μυθιστόρημα, τις [Σπασμένες Ψυχές](#). Ακολούθησαν δύο ακόμη θεατρικά έργα, τη μονόπρακτη τραγωδία [Κωμωδία](#) και το [Η Θυσία](#), το οποίο δημοσιεύθηκε αργότερα με τον τίτλο [Ο Πρωτομάστορας](#). Το τελευταίο υποβλήθηκε το 1910 στον [Λασσάνειο Δραματικό Αγώνα](#) και κέρδισε το πρώτο βραβείο, ενώ διασκευάστηκε και σε λιμπρέτο από τον [Μανώλη Καλομοίρη](#), ο οποίος το μελοποίησε σε όπερα.^[11]

Παράλληλα αρθρογραφούσε σε διάφορες εφημερίδες και περιοδικά υπό τα ψευδώνυμα [Ακρίτας](#), [Κάρμα Νιρβαμή](#) και [Πέτρος Ψηλορείτης](#)^[10], ενώ το 1907 ξεκίνησε [μεταπτυχιακές](#) σπουδές στο [Παρίσι](#). Σημαντική επίδραση στον Καζαντζάκη είχαν οι διαλέξεις του [Ανρί Μπεργκσόν](#), τις οποίες παρακολουθούσε και τον οποίο παρουσίασε στην Αθήνα με ένα δοκίμιό του το 1912, [H. Bergson](#). Το 1909 επέστρεψε στην [Ελλάδα](#) και εξέδωσε στο Ηράκλειο τη διατριβή του επί υφηγεσία [Ο Φρειδερίκος Νίτσε εν τη Φιλοσοφία του Δικαίου και της Πολιτείας](#). Το 1910 εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Αθήνα και το 1911 παντρεύτηκε τη [Γαλάτεια Αλεξίου](#), στην εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου, στο νεκροταφείο Ηρακλείου, κι αυτό γιατί φοβόταν τον πατέρα του, που δεν ήθελε για νύφη τη Γαλάτεια.

Στον [Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο](#), το 1912, κατατάχθηκε εθελοντής, αλλά τελικά διορίστηκε στο γραφείο του πρωθυπουργού [Ελευθερίου Βενιζέλου](#).

Σικελιανός και Νίκος Καζαντζάκης

Το 1910 ήταν ένας εκ των ιδρυτών του [Εκπαιδευτικού Ομίλου](#),^[10] μέσω του οποίου συνδέθηκε φιλικά, το 1914, με τον ποιητή [Άγγελο Σικελιανό](#). Μαζί ταξίδεψαν στο [Άγιον Όρος](#), όπου διέμειναν περίπου σαράντα ημέρες, ενώ περιηγήθηκαν και σε πολλά ακόμη μέρη της Ελλάδας αναζητώντας «τη συνείδηση της γης και της φυλής τους»^[12]. Αθήνα, [Ελευσίνα](#), [Δελφοί](#), [Κόρινθος](#), [Μυκήνες](#), [Άργος](#), [Τεγέα](#), [Σπάρτη](#), [Μυστράς](#) κ.α. Την περίοδο αυτή ήρθε σε επαφή και με το έργο του [Δάντη](#), τον οποίο ο ίδιος χαρακτηρίζει στα ημερολόγιά του ως έναν από τους δασκάλους του, μαζί με τον [Όμηρο](#) και τον [Μπεργκσόν](#), ενώ ο [Παντελής Πρεβελάκης](#), φίλος και βιογράφος του, θεωρεί πως τότε άναψε και η πρώτη σπίθα που θα έδινε έπειτα από 24 χρόνια την [Οδύσεια](#).^[12]

Το 1915 σχεδίασαν με τον Ι. Σκορδίλη να κατεβάσουν ξυλεία από το Άγιον Όρος. Η αποτυχημένη αυτή εμπειρία, μαζί με μία άλλη παρόμοια, το 1917, όπου με έναν εργάτη, τον [Γιώργη Ζορμπά](#), προσπαθούν να εκμεταλλευθούν ένα λιγνιτωρυχείο.^[13] στην [Πραστοβά](#) της [Μάνης](#), μεταμορφώθηκαν πολύ αργότερα στο μυθιστόρημα [Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά](#).^{[8][11]}

Το 1919 ο Ελευθέριος Βενιζέλος διόρισε τον Καζαντζάκη Γενικό Διευθυντή του [Υπουργείου Περιθάλψεως](#) με αποστολή τον επαναπατρισμό Ελλήνων από την περιοχή του [Καυκάσου](#). Οι εμπειρίες που αποκόμισε αξιοποιήθηκαν αργότερα στο μυθιστόρημά του [Ο Χριστός Ξανασταυρώνεται](#). Τον επόμενο χρόνο, μετά την ήττα του [κόμματος των Φιλελευθέρων](#), ο

Καζαντζάκης αποχώρησε από το Υπουργείο Περιθάλψεως και πραγματοποίησε αρκετά ταξίδια στην [Ευρώπη](#).

Το 1923 χώρισαν οι δρόμοι του Καζαντζάκη και του Σικελιανού. Ξαναέσμιξαν έπειτα από 19 χρόνια, το 1942.^[8]

Ταξίδια

Ο Καζαντζάκης ταξίδεψε πολύ στη ζωή του: [Νάξος](#), [Αθήνα](#), [Παρίσι](#), [Άγιον Όρος](#), [Καύκασος](#), [Βιέννη](#), [Βερολίνο](#), [Ιταλία](#), [Κύπρος](#), [Παλαιστίνη](#), [Ιαπωνία](#), [Ισπανία](#), [Τσεχοσλοβακία](#), [Αγγλία](#), [Γαλλία](#), [Ολλανδία](#), [Γερμανία](#), [Αυστρία](#), [Γιουγκοσλαβία](#) και αλλού.

« Γιατί το Φως είναι ένα, αδιαίρετο, κι οπουδήποτε νικήσει ή νικηθεί, νικάει και νικείται και μέσα σου. »

Το 1922 επισκέφτηκε τη Βιέννη, όπου ήρθε σε επαφή με το έργο του [Σίγκμουντ Φρόυντ](#) και τις [βουδιστικές](#) γραφές. Επισκέφτηκε ακόμη τη Γερμανία, ενώ το 1924 έμεινε για τρεις μήνες στην Ιταλία. Την περίοδο 1923–1926 πραγματοποίησε επίσης αρκετά δημοσιογραφικά ταξίδια στη [Σοβιετική Ένωση](#), την [Παλαιστίνη](#), την [Κύπρο](#) και την [Ισπανία](#), όπου του παραχώρησε συνέντευξη ο δικτάτορας [Πρίμο ντε Ριβέρα](#).^[1] Τον Οκτώβριο του 1926 πήγε στη Ρώμη και πήρε συνέντευξη από τον [Μπενίτο Μουσολίνι](#).^[1] Επίσης, εργάστηκε ως ανταποκριτής των εφημερίδων [Ακρόπολις](#), [Ελεύθερος Λόγος](#), [Ελεύθερος Τύπος](#), [Η Καθημερινή](#) κ.ά.^[10] Είχε, βέβαια, γνωριστεί με την Ελένη Σαμίου, το 1924 (το διαζύγιο με την Γαλάτεια εκδόθηκε το 1926), με την οποία έζησε 21 χρόνια χωρίς γάμο. Παντρεύτηκαν το 1945 κι αυτό γιατί με τον καλό του φίλο, τον [Αγγελο Σικελιανό](#) και τη δεύτερη γυναίκα του, θα πήγαιναν στις [ΗΠΑ](#). Το 1925 ο Καζαντζάκης συνελήφθη στο Ηράκλειο της Κρήτης, αλλά κρατήθηκε μόνο για είκοσι τέσσερις ώρες, επειδή από το 1924 είχε αναλάβει την πνευματική ηγεσία μιας [κομμουνιστικής](#) οργάνωσης δυσαρεστημένων προσφύγων και παλαιμάχων από τη [Μικρασιατική εκστρατεία](#).^[1] Σ' αυτό το επεισόδιο αναφέρεται ο Παντελής Πρεβελάκης και η [Έλλη Αλεξίου](#).^[15]

—Νίκος Καζαντζάκης, Αναφορά στον Γκρέκο^[14]

Το 1927 ξεκίνησε την ανθολογία των ταξιδιωτικών του άρθρων για την έκδοση του πρώτου τόμου του [Ταξιδεύοντας](#), ενώ το περιοδικό [Αναγέννηση](#), του [Δημήτρη Γληνού](#), δημοσίευσε την [Ασκητική](#), το φιλοσοφικό του έργο. Τον Οκτώβριο του 1927, ο Καζαντζάκης, όντας [αριστερός](#), έφυγε για τη [Μόσχα](#) προσκεκλημένος από την κυβέρνηση της Σοβιετικής Ένωσης, για να πάρει μέρος στις γιορτές για τα δεκάχρονα της [Οκτωβριανής Επανάστασης](#). Εκεί γνωρίστηκε με τον ομοϊδεάτη, αριστερό Ελληνορουμάνο λογοτέχνη, [Παναίτ Ιστράτι](#),^[16] μαζί με τον οποίον επέστρεψε στην Ελλάδα. Τον Ιανουάριο του 1928 στο θέατρο «Αλάμπρα», στην Αθήνα, μίλησαν εξυμνώντας τη Σοβιετική Ένωση, ο Καζαντζάκης και ο Ιστράτι. Στο τέλος της ομιλίας έγινε και διαδήλωση. Τόσο ο Καζαντζάκης όσο και ο συνδιοργανωτής της εκδήλωσης Δημήτρης Γληνός διώχθηκαν δικαστικά. Η δίκη ορίστηκε στις 3 Απριλίου, αναβλήθηκε μερικές φορές και δεν έγινε ποτέ.

Τον Απρίλιο, ο Καζαντζάκης, ξαναβρέθηκε στη Ρωσία, όπου γράφει ένα [κινηματογραφικό](#) σενάριο για το ρωσικό κινηματογράφο με θέμα από τη [Ελληνική Επανάσταση του 1821](#), [Το Κόκκινο Μαντήλι](#).^[12] Τον Μάιο του 1929 απομονώθηκε σε ένα αγρόκτημα στην [Τσεχοσλοβακία](#), όπου ολοκλήρωσε στα [Γαλλικά](#) τα μυθιστορήματα [Τόντα-Ράμπα](#) (*Toda-Raba*, μετονομασία του αρχικού τίτλου *Moscou a crié*) και [Karétan Elia](#). Τα έργα αυτά εντάσσονταν στην προσπάθεια του Καζαντζάκη να καταξιωθεί διεθνώς ως συγγραφέας. Η γαλλική έκδοση του μυθιστορήματος *Toda-Raba* έγινε με το ψευδώνυμο Nikolaï Kazan. Το 1930 θα δικαζόταν, πάλι, ο Καζαντζάκης για αθεϊσμό, για την [Ασκητική](#). Η δίκη ορίστηκε για τις 10 Ιουνίου, αλλά κι αυτή δεν έγινε ποτέ.

Το σπίτι του συγγραφέα (δεξιά) στην [Αίγινα](#), φωτογραφημένο τον Αύγουστο του 1937.

Το 1931 επέστρεψε στην Ελλάδα και εγκαταστάθηκε εκ νέου στην [Αίγινα](#), όπου ανέλαβε τη συγγραφή ενός γαλλο-ελληνικού [λεξικού](#). Μετέφρασε ακόμη τη [Θεία Κωμωδία](#) του Δάντη. Επίσης, έγραψε ένα μέρος των ωδών που ονόμαζε *κάντα*. Αυτά ενσωματώθηκαν αργότερα σ' έναν τόμο με τίτλο [Τερτσίνες](#) (1960). Αργότερα, ταξίδεψε στην Ισπανία ξεκινώντας παράλληλα τη μετάφραση έργων Ισπανών ποιητών. Το 1935 πραγματοποίησε ταξίδι στην Ιαπωνία και την Κίνα εμπλουτίζοντας τα ταξιδιωτικά του κείμενα. Λίγο αργότερα, πλήθος κειμένων του δημοσιεύτηκαν σε εφημερίδες ή περιοδικά, ενώ το μυθιστόρημά του [Ο Βραχόκηπος](#), που το είχε γράψει στα [Γαλλικά](#), εκδόθηκε στην [Ολλανδία](#) και τη [Χιλή](#). Κατά την περίοδο της [κατοχής](#), συνεργάστηκε με τον [Ιωάννη Κακριδή](#) για την μετάφραση της [Ιλιάδας](#).

Το 1943 ολοκλήρωσε το γράψιμο του μυθιστορηματός του [Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά](#).

Ακρίτας (1945–1957)

Προτομή του Καζαντζάκη στο [Ηράκλειο](#).

Μετά την αποχώρηση των Γερμανών, δραστηριοποιήθηκε έντονα στην ελληνική πολιτική ζωή, αναλαμβάνοντας την προεδρία της [Σοσιαλιστικής Εργατικής Κίνησης](#), ενώ διετέλεσε και [υπουργός άνευ χαρτοφυλακίου](#) της κυβέρνησης του Θεμιστοκλή Σοφούλη από τις 26 Νοεμβρίου 1945 έως τις 11 Ιανουαρίου 1946. Υπήρξε μέλος του [Ελληνοσοβιετικού Συνδέσμου](#). Παραιτήθηκε από το αξίωμά του μετά από την ένωση των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων. Το Μάρτιο του 1945 προσπάθησε να πάρει μια θέση στην [Ακαδημία της Αθήνας](#), αλλά απέτυχε για δύο ψήφους. Τον Νοέμβριο του ίδιου χρόνου παντρεύτηκε την Ελένη Σαμίου, στον Άι - Γιώργη τον Καρύτση, με κουμπάρους τον [Άγγελο](#) και την [Άννα Σικελιανού](#).

Ο Καζαντζάκης προτάθηκε 9 χρονιές (1947, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956 και 1957) για το [Βραβείο Νόμπελ](#), με συνολικά 14 διαφορετικές προτάσεις.^[17]

- Το 1947, από τον καθηγητή της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών [Νίκο Βέη](#)^[18] (ο οποίος είχε προτείνει, την ίδια χρονιά, για βράβευση και τον [Άγγελο Σικελιανό](#), με διαφορετική πρόταση).
- Το 1950, από τον [Γιάλμαρ Γκούλμπεργκ](#) (*Hjalmar Gullberg*) της [Σουηδικής Ακαδημίας](#), σε μια κοινή πρόταση με τον Άγγελο Σικελιανό.^[19]
- Το 1951, με 2 διαφορετικές προτάσεις από τον Σουηδό συγγραφέα [Σίγκφριντ Σίβερτς](#) (*Sigfrid Siwertz*) (μια από κοινού με τον Σικελιανό^[20] και μια μόνο του^[21]).
- Το 1952, από την [Ένωση Νορβηγών Συγγραφέων](#).^[22]
- Το 1953, από τον [Χανς Χάιμπεργκ](#) (*Hans Heiberg*), πρόεδρο της Ένωσης Νορβηγών Συγγραφέων.^[23]
- Το 1954, από τον [Χένρυ Όλσον](#) (*Henry Olsson*), της Σουηδικής Ακαδημίας.^[24]
- Το 1955, με 2 προτάσεις, μια από τον καθηγητή [Λόρεντζ Έκχοφ](#) (*Lorentz Eckhoff*) του [πανεπιστημίου του Όσλο](#)^[25] και μια από την [Εταιρία Ελλήνων Λογοτεχνών](#).^[26]
- Το 1956, με 3 προτάσεις, μια την Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών^[27], μια από τον καθηγητή Γιοχάννες Αντρέασον Ντάλε (*Johannes Andreasson Dale*) του Πανεπιστημίου του Όσλο (προτείνοντας στην ίδια πρόταση και τον Ρώσο συγγραφέα [Μιχαήλ Σόλοχοφ](#))^[28] και μια από τον καθηγητή Ελληνικών του [Πανεπιστημίου της Γενεύης](#) Σαμουέλ Μπο-Μποβύ (*Samuel Baud-Bovy*).^[29]
- Το 1957, με 2 προτάσεις, μια από την Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών^[30] και μια από τον Samuel Baud-Bovy.^[31]

Το 1947 διορίστηκε στην [UNESCO](#) με αποστολή την προώθηση μεταφράσεων κλασικών λογοτεχνικών έργων, με απώτερο στόχο τη γεφύρωση των διαφορετικών πολιτισμών. Παιριτήθηκε τελικά το 1948, προκειμένου να αφοσιωθεί στο λογοτεχνικό του έργο. Για τον σκοπό αυτό εγκαταστάθηκε στην [Αντίμπ](#) της Γαλλίας, όπου τα επόμενα χρόνια ακολούθησε μία ιδιαίτερα παραγωγική περίοδος, κατά την οποία ολοκλήρωσε το μεγαλύτερο μέρος του πεζογραφικού του έργου.

Το 1953 προσβλήθηκε από μία μόλυνση στο μάτι, γεγονός που τον υποχρέωσε να νοσηλευτεί αρχικά στην [Ολλανδία](#) και αργότερα στο [Παρίσι](#). Τελικά έχασε την όρασή του από το δεξί μάτι.

Η στάση της Εκκλησίας απέναντι στον Νίκο Καζαντζάκη

Η πρώτη εκκλησιαστική αντίδραση στο έργο του Νίκου Καζαντζάκη εκδηλώθηκε το 1928, όταν ο επίσκοπος Σύρου [Αθανάσιος](#) με υπόμνημά του στη Σύνοδο καταδίκασε την [Ασκητική](#).^[32] Σημαντικό ρόλο στην ενασχόληση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος με το έργο του συγγραφέα διαδραμάτισε ο Τύπος της εποχής και κυρίως η εφημερίδα [Εστία](#), που με τη δημοσίευση των άρθρων της, έφερε την Εκκλησία ενώπιον του ζητήματος. Συγκεκριμένα, μετά την κυκλοφορία του μυθιστορήματος *Καπετάν Μιχάλης* από τις εκδόσεις Μαυρίδης το 1953, δημοσιεύθηκαν στην εφημερίδα σχόλια που αποσκοπούσαν στην αποτροπή του αναγνωστικού κοινού από την ανάγνωση του έργου. Στις 22 Ιανουαρίου 1954 άρθρο υπογεγραμμένο από τον *Κρητικό* με τίτλο *Ένα βιβλίο διασύρει την Κρήτην και την θρησκείαν*, καλούσε την Ιερά Σύνοδο και την Αρχιεπισκοπή να μην αφήσει *ακαθοδήγητους τους πιστούς έναντι των ερυθρών υβριστών της θρησκείας*.^[33] Στις 10 Μαΐου 1954 η ίδια εφημερίδα με ανταπόκρισή της από τις ΗΠΑ παράθετε ανακοινωθέν της Ελληνικής Αρχιεπισκοπής Β. και Ν. Αμερικής σύμφωνα με το οποίο συνεδρίασαν οι ιερατικοί προϊστάμενοί με αφορμή δημοσίευμα της [Εστίας](#) και καταδίκασαν τον *Τελευταίο πειρασμό*.^[34]

Εκκλησία της Ελλάδος και το καζαντζακικό ζήτημα[Επεξεργασία | επεξεργασία κώδικα]

Στις 26 Ιανουαρίου 1954 ήλθε προς συζήτηση στη συνεδρίαση της Ιεράς Συνόδου το ζήτημα του βιβλίου *Ο καπετάν Μιχάλης* και τα μέλη της επικαλέστηκαν στο δημοσίευμα του *Κρητικού* στην εφημερίδα *Εστία*.^[35] Η Ιερά Σύνοδος ανέθεσε στον Παντελεήμονα Χίου να μελετήσει το μυθιστόρημα *Ο Καπετάν Μιχάλης* και να υποβάλει σχετική εισήγηση.^[36] Την κατέθεσε στις 23 Μαρτίου και στην οποία τόνιζε πως αρχικά έδινε την εντύπωση ενός πατριωτικού έργου, αλλά στη συνέχεια αποδεικνυόταν ένα ασεβές έργο προς το Θεό και τον κλήρο. Η Ιερά Σύνοδος έκρινε πως έπρεπε να αποστείλει το σχετικό δημοσίευμα της *Εστίας* και την εισήγηση του Παντελεήμονος Χίου στις αρμόδιες αρχές με σκοπό να χαρακτηριστεί ως *αντιθρησκευτικόν* και *αντεθνικόν* και να απαγορευθεί η κυκλοφορία του.^[37] Στις 25 Μαΐου 1954 με έγγραφό της Ιεράς Συνόδου προς τη *Θεολογική Σχολή Αθηνών* ζητείται από τους καθηγητές της Σχολής να πάρουν θέση επί του θέματος. Στις 11 Ιουνίου 1954 συνεδρίασε η Σχολή και απέστειλε έγγραφό στις 16 Ιουνίου.^[38] Εισηγήσεις υπέβαλαν οι *Παναγιώτης Τρεμπέλας* και από κοινού οι *Παναγιώτης Μπρατσιώτης* και *Νικόλαος Λούβαρης*.^[39] Ο Τρεμπέλας αφού υπογράμμιζε το λογοτεχνικό τάλαντο του συγγραφέα και την προσπάθειά του να εξάρει την *Κρητικήν ψυχήν* και τον έρωτα που έχει προς την ελευθερία, δεν παρέλειπε να υπογραμμίσει πως οι ερωτικές σκηνές που περιέχει υποδαυλίζουν με τις ερεθιστικές εικόνες τους την νεότητα που ρέπει προς *ατάκτους ορμάς* ενώ, βεβηλώνει και διακωμωδεί τα ιερά. Τέλος, αναφέρεται στην αντιφατική, παρουσίαση από τον Καζαντζάκη, σύμφωνα με τον Τρεμπέλα, του ρόλου του μητροπολίτη προς το ποίμνιό του στο έργο *Καπετάν Μιχάλης*.^[40] Οι Μπρατσιώτης και Λούβαρης ασχολήθηκαν με τον *Τελευταίο Πειρασμό* τον οποίο θεώρησαν ως εμπνεόμενο από τις Φρουδικές θεωρίες και εκείνες του ιστορικού υλισμού. Η θεανδρική μορφή του Κυρίου *κακοποιείται κατά τρόπον βλάσφημον και ευλόγως καταδικάστηκε από το Βατικανό*.^[41] Στις 19 Ιουνίου 1954 ο Κασσανδρείας Καλλίνικος κατέθεσε εισήγηση στην Ιερά Σύνοδο ασχολούμενος με τον *Τελευταίο Πειρασμό*, ο οποίος είχε εκδοθεί στα γερμανικά, και ο Κασσανδρείας, γνώστης της γερμανικής, το μελέτησε. Θεωρούσε πως ο Καζαντζάκης προσεγγίζει τη ζωή και τα πάθη του Χριστού κατά τρόπο δοκητικό πέρα από κάθε ιστορική και δογματική βάση, υποβαθμίζοντας τον θεανθρωπικό χαρακτήρα του.^[42] Στις 24 Ιουνίου 1954 ο Λούβαρης δημοσίευσε άρθρο στην εφημερίδα *Εθνικός Κήρυξ* στο οποίο σχολίαζε τον *Τελευταίο Πειρασμό*: ήταν ο Καζαντζάκης ανίδεος θρησκευτικά. Η τέχνη για τον Καζαντζάκη, κατά τον Λούβαρη, ήταν μέσο μηδενιστικών προταγμάτων. Ο Κασσανδρείας Καλλίνικος στο μεταξύ υπέβαλε νέα εισήγηση ασχολούμενος με το *Ο Χριστός ξανασταυρώνεται* θεωρώντας το καθαρώς λογοτεχνικό έργο και όχι δογματικοθρησκευτικό. Τον χαρακτήριζε ως χριστιανό κοινωνιστή.^[43] Ο ίδιος ο Καζαντζάκης, απαντώντας στις απειλές της εκκλησίας για τον *αφορισμό* του, έγραψε σε επιστολή του: «*Μου δώσατε μια κατάρρα, Άγιοι Πατέρες, σας δίνω μια ευχή: Σας εύχομαι να 'ναι η συνείδησή σας τόσο καθαρή όσο η δική μου και να 'στε τόσο ηθικοί και θρήσκοι όσο είμαι εγώ.*».^[44]

Τελικά η Εκκλησία της Ελλάδος δεν τόλμησε να προχωρήσει στον αφορισμό του Νίκου Καζαντζάκη, καθώς ήταν αντίθετος σε κάτι τέτοιο ο οικουμενικός πατριάρχης *Αθηναγόρας*.^[45] Όπως επισημαίνει η λέκτορας της Θεολογικής Σχολής Θεσσαλονίκης Αντωνία Κυριατζή, «Οι αναφορές των εφημερίδων σε...*αφορισμόν των βιβλίων*... επηρέαζαν την κοινή γνώμη και δημιουργούσαν στο αναγνωστικό κοινό εντυπώσεις περί αφορισμού του συγγραφέα[...]».^[46] Επιτίμιο αφορισμού στον συγγραφέα, μπορούσε να επιβληθεί από τον οικείο σε αυτόν επίσκοπο και με την προϋπόθεση της ομολογίας και αποδοχής αμαρτημάτων. Ο Καζαντζάκης γεννημένος στην Κρήτη και κάτοικος του εξωτερικού, υπαγόταν υπό την πνευματική δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος δεν είχε την πνευματική δικαιοδοσία να αποφασίσει οτιδήποτε σχετικά με το πρόσωπο του Νίκου Καζαντζάκη. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο ήταν αρμόδιο να λάβει σχετικές αποφάσεις.^[47] Στις 22 Ιουνίου 1954 συνεδρίασε η Ιερά Σύνοδος και ασχολήθηκε με τον *Καπετάν Μιχάλη* και τον *Τελευταίο Πειρασμό*. Στις 25 Ιουνίου ξανασυνεδρίασαν: εκεί ο

Φλωρίνης Βασίλειος εισηγήθηκε τον αφορισμό του συγγραφέα εάν κυκλοφορούσαν και άλλα *αντιχριστιανικού* περιεχομένου βιβλία του. Ο Φωκίδος Αθανάσιος ήταν αντίθετος στον αφορισμό του επειδή θα συντελούσε στη διαφήμισή του, ο Δρυινουπόλεως Δημήτριος επίσης ήταν αντίθετος στον αφορισμό αλλά έπρεπε το ποίμνιο να πληροφορηθεί για το βέβηλο βιβλίο του Καζαντζάκη. Οι προτάσεις των μελών της συνόδου κυμάνθηκαν ανάμεσα στο να καλέσουν τον συγγραφέα σε ειλικρινή μετάνοια, να καταδικάσουν τα βιβλία και τις ιδέες του, να στραφούν στην κυβέρνηση ζητώντας την απαγόρευση των βιβλίων του και να αποκηρύξουν με συνοδικό ανακοινωθέν τις ιδέες του.^[48] Επίσης, ο *Τελευταίος Πειρασμός* προστέθηκε στις 12 Ιανουαρίου 1954 στον Κατάλογο των Απαγορευμένων Βιβλίων της *Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας*, το καταργηθέν πλέον *Index Librorum Prohibitorum*.^[49] Ο Καζαντζάκης απέστειλε τότε σχετικό τηλεγράφημα στην Επιτροπή του *Index* με τη φράση του χριστιανού απολογητή *Τερτυλλιανού* «*Ad tuum, Domine, tribunal appello*», δηλαδή «*Στο Δικαστήριό σου, Κύριε, κάνω έφεση*».^[50]

Ο θάνατος του συγγραφέα και η κήδευσή του

Ο «Ζορμπάς» του Καζαντζάκη εκδόθηκε στο Παρίσι το 1947 και με την επανέκδοση του το 1954 βραβεύτηκε ως το καλύτερο ξένο βιβλίο της χρονιάς. Το 1955 ο συγγραφέας μαζί με τον Κακριδή χρηματοδότησαν την έκδοση της δικής τους μετάφρασης της *Ιλιάδας*, ενώ την ίδια χρονιά κυκλοφόρησε τελικά στην Ελλάδα ο *Τελευταίος Πειρασμός*. Τον επόμενο χρόνο τιμήθηκε με το *Κρατικό Βραβείο Θεάτρου* στην Αθήνα για τους τρεις τόμους *Θέατρο Α', Β', Γ'* και με το *Παγκόσμιο Βραβείο Ειρήνης* στη *Βιέννη*, ένα βραβείο το οποίο προερχόταν από το σύνολο των τότε Σοσιαλιστικών χωρών. Καθώς μια από αυτές ήταν η *Κίνα*, επιχείρησε δεύτερο ταξίδι εκεί τον Ιούνιο του 1957, προσκεκλημένος της κινεζικής κυβέρνησης. Επέστρεψε με κλονισμένη την υγεία του προσβληθείς από *λευχαιμία*. Νοσηλεύτηκε στην *Κοπεγχάγη* της *Δανίας* και το *Φράιμπουργκ* (Freiburg im Breisgau) της *Γερμανίας*, όπου τελικά κατέληξε στις 26 Οκτωβρίου 1957 σε ηλικία 74 ετών. Εντούτοις σύμφωνα με άλλες μαρτυρίες η *λευχαιμία* εμφανίστηκε στον Καζαντζάκη κατά το χειμώνα του 1938, 19 χρόνια πριν απ' το τέλος του, το οποίο αποδίδεται σε βαριάς μορφής ασιατική *γρίπη*.^[51]

Φωτογραφία από τον τάφο του Καζαντζάκη.

Η σορός του μεταφέρθηκε στο *στρατιωτικό αεροδρόμιο* της *Ελευσίνας*. Στο Φράιμπουργκ μετέβη η δικηγόρος Αγνή Ρουσοπούλου.^[52] Η Ελένη Καζαντζάκη ζήτησε από την Εκκλησία της Ελλάδος να τεθεί η σορός του σε λαϊκό προσκύνημα, επιθυμία την οποία ο *αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος, Θεόκλητος Β'* απέρριψε με τη δικαιολογία του ότι υπήρχαν σχετικοί φόβοι πρόκλησης επεισοδίων εκ μέρους παραεκκλησιαστικών οργανώσεων. Μάλιστα εστάλησαν σχετικά τηλεγραφήματα προς τον Αρχιεπίσκοπο.^[53] Έτσι, η σορός του συγγραφέα μεταφέρθηκε στο *Ηράκλειο*. Συνοδευόταν από την σύζυγό του, τον Γεώργιο Παπανδρέου και τον *Κακριδή*. Το αεροσκάφος για τη μεταφορά διέθεσε ο *Αριστοτέλης Ωνάσης*.^[54] Έπειτα από μεγάλη λειτουργία στον *Ναό του Αγίου Μηνά*, η οποία εψάλη στις 11 το πρωί παρουσία του *Αρχιεπισκόπου Κρήτης Ευγενίου* και 17 ακόμη ιερέων, έγινε η ταφή του Νίκου Καζαντζάκη, στην οποία όμως εκείνοι δεν συμμετείχαν κατόπιν απαγόρευσης του Αρχιεπισκόπου. Η ταφή έγινε στην Τάπια Μαρτινέγκο^[55], πάνω στα βενετσιάνικα τείχη του

Ηρακλείου, διότι η ταφή του σε νεκροταφείο απαγορεύτηκε από την Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος. Τη σορό συνόδευσαν ο τότε υπουργός Παιδείας [Αχιλλέας Κ. Γεροκωστόπουλος](#) και ο στρατιωτικός ιερέας Σταύρος Καρπαθιωτάκης, ο οποίος αργότερα τιμωρήθηκε με ποινή φυλάκισης 20 ημερών, επειδή απουσίαζε από την υπηρεσία του χωρίς άδεια.^[56]

Στον τάφο του Νίκου Καζαντζάκη χαράχτηκε, όπως το θέλησε ο ίδιος, η επιγραφή: *Δεν ελπίζω τίποτα, δε φοβούμαι τίποτα, είμαι λήστερος.*

Εργογραφία

Δεν υπάρχει άλλος Νεοέλληνας συγγραφέας που να έχει τόσο πολύ υβρισθεί, προπηλακισθεί, διαβληθεί, συκοφαντηθεί, για διάφορα ζητήματα, όπως ο Νίκος Καζαντζάκης. Ουδένα αυτός ο άνθρωπος έβλαψε. Και, όμως, κατά περιόδους όλοιπάνω του επέπεσαν. Γύρω από τον Καζαντζάκη πλέκτηκε μια τερατώδης μυθολογία, για ό,τι έκανε και για ό,τι δεν έκανε, για ό,τι έπρεπε να κάνει και δεν το έκανε και ούτω καθ' εξής. Σαν να τον είχαν βάλει κάτω από μικροσκόπιο. Και έβλεπαν ό,τι ήθελαν να βλέπουν και έλεγαν ό,τι ήθελαν να πουν.^[9]

«Έβαλε τον εαυτό του κάτω εξήντα χρόνια μοναξιάς, τον έστιψε κι έβγαλε την καλύτερη σταγόνα που έχουμε. Κι αν ακόμη αρνηθείς όλο του το έργο, μένει ο ίδιος ο άνθρωπος.»

—Ο Αλέξης Μινωτής για τον Νίκο Καζαντζάκη^[57]

Για την ακέραιη παρουσία του καταπολεμήθηκε και από την Πολιτεία και από την Εκκλησία^[12].

Ο Νίκος Καζαντζάκης υπήρξε πολυγραφότατος^[5 2]. Ασχολήθηκε σχεδόν με κάθε είδος λόγου: Ποίηση (δραματική, επική, λυρική), δοκίμιο, μυθιστόρημα (στα Ελληνικά και στα Γαλλικά), ταξιδιωτικές εντυπώσεις, αλληλογραφία, παιδικό μυθιστόρημα, μετάφραση (από τα Αρχαία Ελληνικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Αγγλικά, Γερμανικά και Ισπανικά), κινηματογραφικά σενάρια, ιστορία, σχολικά βιβλία, παιδικά βιβλία (διασκευή και μετάφραση), λεξικά (γλωσσικά και εγκυκλοπαιδικά), δημοσιογραφία, κριτική, αρθρογραφία.

Το κύριο σώμα του έργου του αποτελείται από την [Ασκητική](#), η οποία είναι ο σπόρος απ' όπου βλάστησε όλο του το έργο, την [Οδύσεια](#), δίπλα στην οποία όλα τα υπόλοιπα χαρακτηρίζονται ως «πάρεργα», τους «21 σωματοφύλακες της Οδύσειας», τις [Τερτσίνες](#), τις 14 τραγωδίες που περιέχονται στους τρεις τόμους *Θέατρο Α', Β', Γ'*, τα δύο μυθιστορήματα που έγραψε στα Γαλλικά και τα 7 μυθιστορήματα της όψιμης ηλικίας του, τις εντυπώσεις από τα ταξίδια του σε Ιταλία, Αίγυπτο, Σινά, Ρωσία, Ισπανία, Ιαπωνία, Κίνα, Αγγλία, Ιερουσαλήμ, Κύπρο και Πελοπόννησο, τις μεταφράσεις του Δάντη και του Ομήρου και τέλος τις επιστολές του προς τη Γαλάτεια Αλεξίου και τον Παντελή Πρεβελάκη.^[8]

Οδύσεια

Τέλη 1924 ξεκίνησε να γράφει το [έπος](#) της ζωής του, την *Οδύσεια*^[5 3]. 33.333 17σύλλαβοι στίχοι χωρισμένοι σε 24 [ραψωδίες](#). Και περίπου 7.500 αθησαύριστες λέξεις, οι οποίες δεν υπάρχουν σε κανένα λεξικό της [Ελληνικής](#).^[59]

Αρχές του 1925 έγραψε τις ραψωδίες Α έως και Ζ. Και το 1927 ολοκλήρωσε την α' γραφή (ραψωδίες Η έως και Ω). Ακολούθησαν άλλες έξι γραφές: η β' γραφή το 1929-1930, η γ' το 1931, η δ' το 1933, η ε' το 1935, η στ' το 1937 και η τελική ζ' το 1938. Συνολικές ώρες εργασίας περίπου 15.000.^[8] Η πρώτη έκδοση της *Οδύσσειας* πραγματοποιήθηκε το 1938 και αφιερώθηκε στην Αμερικανίδα Τζο Μακλέοντ (*Joe MacLeod*), χορηγό της έκδοσης^[60].

Η εκτύπωση της δεύτερης έκδοσης άρχισε τον Οκτώβριο του 1955, με φιλολογική και τυπογραφική επιμέλεια του Εμμανουήλ Χ. Κάσδαγλη, και ολοκληρώθηκε τον Νοέμβριο του 1957, μετά το θάνατο του Νίκου Καζαντζάκη. *Οδύσσεια*, με δύο σίγμα αυτή τη φορά ο τίτλος, και δίχως την αφιέρωση της πρώτης έκδοσης.

Ιδιόγραφη περίληψη της *Οδύσσειας* από τον δημιουργό της, στάλθηκε στον Παντελή Πρεβελάκη, τέλη Δεκεμβρίου 1938.^{[60][8]}

Μυθιστορήματα

Πωλ Γκωγκέν

[61]

- 1906: **«Όφης και Κρίνο»** (με το ψευδώνυμο Κάρμα Νιρβαμή) - ISBN 960-7948-01-7
- 1908: **«Σπασμένες Ψυχές»** (με το ψευδώνυμο Πέτρος Ψηλορείτης), α' δημοσίευση σε συνέχειες στο περιοδικό **«Ο Νουμάς»**, 1909-1910
- 1929: **«Τόντα-Ράμπα»**, α' έκδοση, Παρίσι, 1934. Α' έκδοση στην Ελλάδα, 1956 σε μετάφραση του **Γιάννη Μαγκλή**, εκδ. Δίφρος - ISBN 960-7948-04-1
- 1936: **«Ο Βραχόκηπος»**, μετάφραση **Παντελής Πρεβελάκης**, Εστία, 1960^[σ 4]
- 1946: **«Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά»** - ISBN 978-960-7948-46-5
- 1948: **«Ο Χριστός Ξανασταυρώνεται»**, α' έκδοση Δίφρος, 1954^[σ 5] ISBN 978-960-7948-22-9
- 1950: **«Ο Καπετάν Μιχάλης»**, α' έκδοση Μαυρίδης, 1953 ISBN 978-960-7948-20-5
- 1951: **«Ο Τελευταίος Πειρασμός»**, α' έκδοση Δίφρος, 1955^[σ 6] ISBN 978-960-7948-23-6
- 1953: **«Ο Φτωχούλης του Θεού»**, α' δημοσίευση σε συνέχειες στην εφημερίδα **«Ελευθερία»** το 1954, - ISBN 978-960-7948-14-4
- 1955: **«Οι Αδερφοφάδες»**, α' έκδοση 1965 - ISBN 978-960-7948-28-1
- 1957: **«Αναφορά στον Γκρέκο»**, α' έκδοση 1961 (*αυτοβιογραφική μυθιστορία*) ISBN 978-960-7948-50-2

Θεατρικά Έργα (τραγωδίες)

- 1906: «**Ξημερώνει**» (δράμα 3 πράξεων) α' έκδοση σε βιβλίο το 2013 - ISBN 978-960-7948-45-8
- 1907: «**Φασγά**», α' δημοσίευση 1907
- 1907: «**Έως πότε;**», α' δημοσίευση το 1977
- 1908-1909: «**Ο πρωτομάστορας**», α' δημοσίευση 1910 - ISBN 978-960-7948-43-4
- 1909: «**Κωμωδία**» (μονόπρακτη τραγωδία), α' δημοσίευση το ίδιο έτος
- 1915: «**Οδυσσέας**», α' δημοσίευση 1922, α' έκδοση 1928, τελευταία 1998
- 1927: «**Νικηφόρος Φωκάς**», α' έκδοση το ίδιο έτος, τελευταία 1998
- 1928: «**Χριστός**» α' έκδοση σε βιβλίο το ίδιο έτος
- 1937: «**Μέλισσα**» α' δημοσίευση στο περιοδικό «Νέα Εστία» το 1939
- 1939: «**Ιουλιανός ο Παραβάτης**», α' έκδοση 1945
- 1943-1945: «**Προμηθέας**» (τριλογία που αποτελείται και αυτή όπως το πρωτότυπό της - η τραγωδία «Προμηθέας» του **Αισχύλου** - από τον «Προμηθέα Πυρφόρο», «Προμηθέα Δεσμώτη» και «Προμηθέα Λυόμενο», α' έκδοση σε βιβλίο το 1955
- 1944: «**Καποδίστριας**», α' έκδοση 1946, τελευταία 1998
- 1948: «**Σόδομα και Γόμορρα**», α' δημοσίευση στο περιοδικό «Νέα Εστία» το 1949, τελευταία έκδοση σε βιβλίο 1998
- 1949: «**Κούρος**» ή «**Θησέας**», α' δημοσίευση περιοδικό «Νέα Εστία», τελευταία έκδοση 1998
- 1951: «**Κωνσταντίνος ο Παλαιολόγος**», πρώτη γραφή το 1944, η τελική το 1951. Α' δημοσίευση περιοδικό «Νέα Εστία» 1953
- 1954: «**Χριστόφορος Κολόμβος**», η πρώτη γραφή έγινε το 1949, α' έκδοση σε βιβλίο 1956, τελευταία 1998
- 1956: «**Βούδας**». Το έργο πρωτογράφηκε το 1922, η τελική (σημερινή) μορφή του δόθηκε από τον Καζαντζάκη το 1956. Α' έκδοση σε βιβλίο το 1956, τελευταία 1998

[62]

Ποιήματα

- 1925 - 1938: «**Οδύσσεια**» - α' έκδοση 1938 - ISBN 978-960-7948-38-0
- 1932 - 1937: «**Τερτσίνες**», α' έκδοση 1960 - ISBN 978-960-794-819-9

Ταξιδιωτικά

- 1914: «**Σκίτσα από το Άγιον Όρος**», α' δημοσίευση 1915 στα γαλλικά σε γαλλική εφημερίδα των Αθηνών, α' έκδοση 2001 ^[64]
- 1926, 1927: «**Ταξιδεύοντας: Ισπανία - Ιταλία - Αίγυπτος - Σινά**», α' έκδοση 1927, τελευταία 2000
- 1926, 1932, 1933, 1936: «**Ταξιδεύοντας: Ισπανία**», α' έκδοση 1937 - ISBN 978-960-7948-52-6
- 1935, 1958: «**Ταξιδεύοντας: Ιαπωνία - Κίνα**», α' έκδοση 1938 - ISBN 978-960-7948-07-6
- 1939: «**Ταξιδεύοντας: Αγγλία**», α' έκδοση 1941
- 1925, 1927, 1928, 1929: «**Ταξιδεύοντας: Ρουσία**» α' έκδοση 1928 - ISBN 978-960-7948-33-5
- 1926, 1927, 1937: «**Ταξιδεύοντας: Ιταλία - Αίγυπτος - Σινά - Ιερουσαλήμ - Κύπρος - Ο Μοριάς**», α' έκδοση 1961, τελευταία 2014

Δοκίμια[Επεξεργασία | επεξεργασία κώδικα]

- 1906: «**Η αρρώστια του αιώνας**» (δοκίμιο που δημοσίευσε με το ψευδώνυμο *Κάρμα Νιρβαμή*)
- 1909: «**Ο Φρειδερίκος Νίτσε εν τη Φιλοσοφία του Δικαίου και της Πολιτείας**» (εναίσιμος επί υφηγεσία διατριβή) α' έκδοση 1909 - [ISBN 960-7948-06-8](#)
- 1913: «**Henri Bergson**» (ομιλία του Καζαντζάκη για τον Γάλλο φιλόσοφο [Ανρί Μπεργκσόν](#)) α' δημοσίευση 1913
- 1922: «**Συμπόσιον**» (φιλοσοφική πραγματεία σε μυθιστορηματικό πλαίσιο), α' έκδοση σε βιβλίο 1971 - [ISBN 978-960-7948-25-0](#)
- 1930: «**Ιστορία της ρώσικης λογοτεχνίας**», α' έκδοση το ίδιο έτος, τελευταία 1999
- 1944: «**Ασκητική, Salvatores Dei**» (φιλοσοφική πραγματεία). Πρώτη γραφή το 1922, τελευταία 1944. Πρώτη δημοσίευση 1927, πρώτη έκδοση σε βιβλίο 1945 - [ISBN 978-960-7948-48-9](#)

Παιδικό Μυθιστόρημα

- «**Μέγας Αλέξανδρος**», α' έκδοση 1978 - [ISBN 978-960-7948-15-1](#)
- «**Στα Παλάτια της Κνωσού**», α' έκδοση 1981 - [ISBN 978-960-7948-16-8](#)

Επιστολογραφία

- 1920 - 1924^[65]: «**Επιστολές προς τη Γαλάτεια**», α' έκδοση 1958 [ISBN 960-314-013-9](#)
- 1926 -1957: «**Τετρακόσια Γράμματα του Καζαντζάκη στον Πρεβελάκη**», α' έκδοση 1965, τελευταία 1984
- 1917 - 1957:«**Επιστολές του Νίκου Καζαντζάκη προς την οικογένεια Αγγελάκη**», α' έκδοση 2013 - [ISBN 978-960-99690-1-7](#)

Μεταφράσεις - διασκευές

Φιλοσοφία

- 1912: [Φρίντριχ Νίτσε](#), «**Η γέννησις της τραγωδίας**»
- 1913: Φρίντριχ Νίτσε, «**Τάδε έφη Ζαρατούστρας**»
- 1914: [Ανρί Μπεργκσόν](#), «**Το γέλοιο**»
- 1915: [Κάρολος Δαρβίνος](#), «**Η καταγωγή των ειδών**» - Η πρώτη μετάφραση του έργου στην Ελλάδα

Λογοτεχνία

Το σπίτι του στην Αντίμπ

- 1934: Δάντης, «**Θεία Κωμωδία**», - ISBN 978-960-7948-32-8
- 1955: Όμηρος, «**Ιλιάδα**» (σε συνεργασία με τον Ι. Θ. Κακριδή) - ISBN 978-960-231-167-7^[66]
- 1961: Νικολό Μακιαβέλι, «**Ο Ηγεμόνας**» - ISBN 960-7948-11-4
- 1965: Όμηρος, «**Οδύσσεια**» (σε συνεργασία με τον Ι. Θ. Κακριδή) - ISBN 978-960-231-166-0^[67]

Θεατρικά έργα

- 1939: Γκέραρντ Χάουπμαν «**Πριν το ηλιοβασίλεμα**», πρώτη παράσταση με τη δική του μετάφραση το 1939

Παιδική λογοτεχνία

- 1931: Ιούλιος Βερν (Jules Verne), «**Ο γύρος του κόσμου εις 80 μέρες**» - ISBN 978-960-86842-5-6,
- 1931: Τζόνναθαν Σουίφτ (Jonathan Swift), «**Τα ταξίδια του Γκιούλιβερ**» - ISBN 960-296-136-8
- 1933: Κάρολος Ντίκενς (Charles Dickens), «**Όλιβερ Τουϊστ. Ιστορία ενός ορφανού παιδιού**» - ISBN 960-296-124-4
- 1942: Ιούλιος Βερν (Jules Verne), «**Μιχαήλ Στρογκόφ**» - ISBN 960-203-019-4
- Χάριετ Μπίτσερ Στόου (Harriet Beecher Stowe), «**Το καλύβι του μπαρμπα-Θωμά**» - ISBN 978-960-296-145-2

[68]

Φιλμογραφία

Ταινίες - διασκευές έργων του

- 1957: «**Ο Χριστός ξανασταυρώνεται**» γαλλικής παραγωγής, σκηνοθ. Ζυλ Ντασέν^[69] βασισμένη στο ομώνυμο μυθιστόρημα^[70]
- 1964: «**Αλέξης Ζορμπάς**», ελληνοβρετανικής παραγωγής σε σκηνοθεσία Μιχάλη Κακογιάννη, βασισμένη στο ομώνυμο μυθιστόρημα

- 1973: «**Δίαυλος Υ**», μικρού μήκους ταινία βασισμένη στην «**Ασκητική**», σε σκηνοθεσία Διονύση Μαλούχου
- 1988: «**Ο τελευταίος πειρασμός**» αμερικάνικης παραγωγής σε σκηνοθεσία **Μάρτιν Σκορσέζε** και πάλι από το ομώνυμο μυθιστόρημα.
- 1990: «**ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ**», μικρού μήκους ταινία βασισμένη στην «**Ασκητική**», σε σκηνοθεσία Στέλιου Δουλγεράκη
- 2017: «**Καζαντζάκης**» ταινία του 2017 διεθνούς παραγωγής σε σκηνοθεσία **Γιάννη Σμαραγδή**.

Ντοκιμαντέρ

- 1987: «**Ιερά Μονή Σινά**» σε σκηνοθεσία Γιώργου Ζερβουλάκου, βασισμένο στο ταξιδιωτικό βιβλίο του Καζαντζάκη
- 2016: «**33.333: Η Οδύσσεια του Νίκου Καζαντζάκη**», ντοκιμαντέρ ελληνικής παραγωγής σε σκηνοθεσία Μένιου Καραγιάννη - για το ομώνυμο βιβλίο και την περιπέτεια της γραφής του.

Τηλεόραση

- 1975: «**Christophe Colomb**», γαλλική τηλεταινία σε σκηνοθεσία Pierre Cavasillas^[71]
- 1975-1976: «**Ο Χριστός Ξανασταυρώνεται**», σε σκηνοθεσία **Βασίλη Γεωργιάδη**

Σενάρια

Στο αρχείο του συγγραφέα έχουν βρεθεί σενάρια για τον κινηματογράφο, τα οποία όμως παραμένουν - μέχρι στιγμής - αδημοσίευτα: «γιατί έχουν πολλά προβλήματα και όχι μόνο υφολογικά. Είναι και τεχνικά τα προβλήματα. Κάποια από αυτά είναι κακογραμμένα. Έχει δημοσιευθεί ο «Δον Κιχώτης» και η «Έκλειψη ηλίου». Στόχος μας είναι κάποια στιγμή να δημιουργήσουμε μια ομάδα επιστημόνων, να τα μεταγράψουμε, γιατί όλα αυτά βρίσκονται και φυλάσσονται στο μουσείο Καζαντζάκη, να τα μεταγράψουμε, να τα τεκμηριώσουμε και να τα σχολιάσουμε προκειμένου να τα δώσουμε στο αναγνωστικό κοινό.», όπως διευκρινίζει ο Νίκος Μαθιουδάκης, επιστημονικός σύμβουλος των εκδόσεων Καζαντζάκη.^[72] Ενδεικτικά, αναφέρονται οι εξής τίτλοι:

- *Το Κόκκινο Μαντίλι*
- *Άγιος Παχώμιος και Σία*
- *Μουχαμέτης*
- *Μια Έκλειψη Ηλίου*
- *Λένιν*
- *Βούδας*
- *Δον Κιχώτης*
- *Δεκαήμερο*
- *Αιώνια Ελλάδα* (σχέδιο σεναρίου)

Επιρροή στη σύγχρονη κουλτούρα

Το 2015 ο Οργανισμός Πολιτισμού και Ανάπτυξης NEON αντλώντας έμπνευση από το έργο του Νίκου Καζαντζάκη, *Ασκητική*, παρουσίασε την έκθεση σύγχρονης τέχνης *Η Υπέρβαση της Άβυσσος* στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης *Κρήτης*.^[73] Η έκθεση έφερε το έργο του Καζαντζάκη σε διάλογο με δημιουργίες 34 ελλήνων και ξένων *καλλιτεχνών* της σύγχρονης τέχνης, φωτίζοντας τη διαδρομή της ανθρώπινης ζωής, από το τραύμα της γέννησης, τον αγώνα για τη ζωή και τη δημιουργικότητα, έως το θάνατο.

Αργότερα, την ίδια χρονιά η έκθεση παρουσιάστηκε στο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης^[74] και το 2016, εμπλουτισμένη με περισσότερα έργα, παρουσιάστηκε στο Ωδείο Αθηνών στην Αθήνα^[75], στο νέο χώρο πολιτισμού που άνοιξε για το κοινό για πρώτη φορά μετά από 40 χρόνια μετά από αναμόρφωση που χρηματοδοτήθηκε από τον NEON.^[76]

Η έκθεση περιελάμβανε έργα των: Marina Abramović, Αλέξη Ακριθάκη, Matthew Barney, Hans Bellmer, Lynda Benglis, John Bock, Louise Bourgeois, Heidi Bucher, Σταύρου Γασπαράτου, Helen Chadwick, Paul Chan, Abraham Cruzvillegas, Gilbert & George, Robert Gober, Asta Gröting, Jim Hodges, Jenny Holzer, Κώστα Ιωαννίδη, Βλάσση Κανιάρη, Mike Kelley, William Kentridge, Martin Kippenberger, Γιώργου Κουμεντάκη, Σοφίας Κοσμάογλου, Gabriel Kuri, Sherrie Levine, Στάθη Λογοθέτη, Ana Mendieta, Μάρως Μιχαλακάκου, Bruce Nauman, Αλίκης Παλάσκα, Ιωάννας Πανταζοπούλου, Doris Salcedo, Beverly Semmes, Kiki Smith, Paul Thek, Κώστα Τσόκλη, Adriana Varejão, Mark Wallinger, Gary Webb και Σάββα Χριστοδουλίδη.^[75]

Το χειρόγραφο της *Ασκητικής* εκτίθετο στο πλαίσιο της έκθεσης.

Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη

Ένα Μουσείο για τον Καζαντζάκη βρίσκεται στη Μυρτιά Ηρακλείου.^[77] Σε αυτό έχει συγκεντρωθεί αρχειακό υλικό για τη ζωή και το έργο του συγγραφέα. Η ίδρυση του μουσείου ήταν καρπός των προσπαθειών του σκηνογράφου και ενδυματολόγου Γιώργου Ανεμογιάννη, ο οποίος συνδεόταν συγγενικά με την οικογένεια Καζαντζάκη. Για αρκετά χρόνια, ο μόνος χώρος αφιερωμένος στον συγγραφέα ήταν η ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα στο Ιστορικό Μουσείο Κρήτης, όπου, σύμφωνα με επιθυμία του ίδιου του συγγραφέα που διατυπώθηκε στη διαθήκη του το 1956, έχει ανασυσταθεί το γραφείο του όπως ήταν στην Αντίμπ, όπου έζησε τα τελευταία χρόνια της ζωής του.

Σήμερα, το Μουσείο διαθέτει περισσότερα από 50.000 αντικείμενα, ταξινομημένα σε 10 συλλογές, ανάλογα με τη μορφή και το περιεχόμενό τους.^[78] Πρόκειται για το επιστολικό αρχείο, χειρόγραφα και δακτυλόγραφα του συγγραφέα, όπως και ένα αρχείο των πρώτων εκδόσεων των έργων του. Το Μουσείο διαθέτει αρχείο περισσότερων από 45.000 άρθρων από τη συστηματική αποδελτίωση του ημερήσιου και περιοδικού τύπου που έγινε από τον Γιώργο Ανεμογιάννη για την χρονική περίοδο από το 1905 μέχρι το 2005. Περιλαμβάνεται ακόμη φωτογραφικό αρχείο, αρχείο ήχου και κινούμενης εικόνας, θεατρικό αρχείο και έργα τέχνης. Τέλος φυλάσσονται και εκτίθενται προσωπικά αντικείμενα του Νίκου Καζαντζάκη.^[79]

Το Μουσείο εγκαινιάστηκε το 1983 από την τότε υπουργό Πολιτισμού Μελίνα Μερκούρη. Το 2009, το διώροφο κτίριο που στεγάζει τη Μόνιμη Έκθεση ανακαινίστηκε ριζικά, με συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρουσιάζοντας μια νέα πρόταση έκθεσης των συλλογών του Μουσείου. Η Έκθεση εμπλουτίστηκε με νεότερα «καζαντζακικά» αποκτήματα, έγινε ευκολότερα επισκέψιμη από ΑμεΑ, εκσυγχρονίστηκε και εξοπλίστηκε με τεχνολογικά μέσα, δημιουργώντας έτσι την εικόνα ενός σύγχρονου και δυναμικού μουσείου. Τα εγκαίνια της νέας Έκθεσης έγιναν το 2010. Στα επόμενα χρόνια το Μουσείο απέκτησε σε γειτονικό κτήριο Πολυχώρο όπου στεγάζονται το Πωλητήριο, το Καφέ και η Παιδική Γωνιά.^[79]

Σημειώσεις

- ↑ Ο Καζαντζάκης, ταξιδεύοντας για την Κίνα, έπρεπε να εμβολιαστεί για ευλογιά και χολέρα. Το εμβόλιο όμως του προκάλεσε γάγγραινα και με έξοδα της κυβέρνησης της Κίνας μεταφέρθηκε πρώτα στην Κοπεγχάγη και στη συνέχεια στο Φράμπουργκ. Η δυνατή του κράση βοήθησε στη θεραπεία της γάγγραινας. Είχε όμως προσβληθεί στην Κίνα από ασιατική γρίπη βαριάς μορφής, που τον οδήγησε τελικά στο θάνατο.^{[8][51]}
- ↑ Χαρακτηριστική και αξιομνημόνευτη, για τη συγγραφική ταχύτητα του Καζαντζάκη, παραμένει η ολοκλήρωση της α' γραφής της έμμετρης μετάφρασης της *Θείας Κωμωδίας* του Δάντη, το καλοκαίρι του 1932, μέσα σε μόλις 45 ημέρες.^[12]

3. ↑ Η *Οδύσεια* [γράφεται με ένα σίγμα] του Νίκου Καζαντζάκη είναι ένα εντελώς πρωτότυπο έργο, διαφορετικό και ανεξάρτητο από τη μετάφραση της *Οδύσσειας* του Ομήρου^[58].
4. ↑ *Ο Βραχόκηπος* είναι μετάφραση του Παντελή Πρεβελάκη από το γαλλικό πρωτότυπο, που γράφτηκε από τον Καζαντζάκη το 1936 με τίτλο *Le Jardin des Rochers*.
5. ↑ *Ο Χριστός Ξανασταυρώνεται* εκδόθηκε μεταφρασμένος πρώτα στη Νορβηγία, τον Ιανουάριο του 1951 και τον Φεβρουάριο στη Γερμανία.
6. ↑ *Ο Τελευταίος Πειρασμός* εκδόθηκε πρώτα στη Σουηδία και τη Νορβηγία το 1952.

